

RÕUGE VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Rõuge

. veebruar 2024 nr 1-3/

Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamine

Rõuge vallas on 5 munitsipaalharidusasutust: Haanja Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena), Mõniste Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena), Rõuge Põhikool (põhikool), Varstu Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena) ja Rõuge Lasteaed (lasteaed).

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 6 lõike 2 esimese lause kohaselt on omavalitsusüksuse ülesanne korraldada antud vallas või linnas koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide ja gümnaasiumide ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Kohaliku omavalitsuse kohustus pidada ülal vajaliku hulga koole tuleneb ka Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 37. Kohalikul omavalitsusel on õigus otsustada mitu haridusasutust on mõistlik ja vajalik ülal pidada.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) § 80 lõige 1 sätestab kooli pidaja õiguse kool ümber korraldada või kooli tegevus lõpetada. Koolieelse lasteasutuse seaduse (KELS) § 33 lõike 1 kohaselt korraldab valla- või linnavolikogu otsusel lasteasutuse ümber valla- või linnavalitsus. PGS seletuskirja kohaselt on lubatud kool ümber korraldada või kujundada muuhulgas juhul, kui koolikohustuslike ja koolis realselt käivate õpilaste arv on suurenenud või vähenenud, omavalitsusele käib majanduslikult üle jõu mitme kooli korraga ülalpidamine ja selle järele ei ole ka vajadust, kuna õpilased mahuksid õppima ka ühte kooli. Sama põhimõtte on kohaldatav koolieelsete lasteasutuste ümberkorraldamisele.

Vajadus Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamiseks on tingitud eelkõige laste arvu vähenemisest ja sellest tulenevalt koolide alataituvusest. Koolihoonete ülalpidamiseks ja uute investeeringute läbiviimiseks napib vallal eelarvelisi vahendeid, mistõttu tuleb haridusasutuste taristut koomale tõmmata. Rahvastikuproгноos ei näita Rõuge vallas rahvaarvu suurenemist, millest tulenevalt on muudatused valla haridusvõrgus põhjendatud ning vajalikud, et tagada haridusasutuste taristu ning pädevate õpetajate ja tugispetsilistide olemasolu ka tulevikus. Haridusasutuste ümberkorraldamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et ümberkorralduse tulemusel muutuks õppeasutuse juhtimine ning õppe- ja kasvatustegevus tulemuslikumaks ning otsuse tagajärjel paraneks laste õpi- ja kasvukeskkond.

Haridusasutuste ümberkorralduste käigus tuleb arvestades muuhulgas õpilaste arvu, õpilaste paiknemist ja koolitee pikkust, kvalifitseeritud õpetajate olemasolu ning hoonete seisukorda ja halduskulusid. PGS § 10 lõike 1 kohaselt tuleb vallal tagada koolikohustuslikule isikule, kelle elukoht asub selle valla haldusterritooriumil, võimalus põhihariduse omandamiseks. Seega tuleb koolikohti luua nii palju, et oleks tagatud põhihariduse kättesaadavus (PGS §-d 6 ja 7).

Haridusvõrgu korrastamisel on oluliseks näitajaks hariduse kvaliteet ja jätkusuutlikkus Rõuge vallas. Rõuge valla eesmärgiks on tagada kvaliteetne ja konkurentsivõimeline põhiharidus ning alusharidus kogu valla ulatuses. Eesmärgid peavad olema saavutatavad mõistlikke ja põhjendatud kulutusi tehes.

Rõuge valla arengukava tegevuskavas aastateks 2024–2027 on elukaareülese hariduse valdkonna tegevustena märgitud järgmist: „korrastame haridusvõrgu, et tagada kogu vallas kvaliteetne haridus, õpetajate järelkasv, vajalikud tugispetsialistid ja kaasaegne õpikeskkond“ ja „loome kõigile kättesaadava Rõuge valla lasteaia, ühtse vastuvõtukorra ja tugivõrgustiku“. Haridusvõrgu ümberkorraldamine on kooskõlas valla arengukavaga.

PGS § 80 lõike 2 punkti 2 kohaselt on üks kooli ümberkorraldamise viise koolide liitmine teise kooliga, nii et juurde liidetavad koolid lõpetavad tegevuse iseseisva juriidilise isikuna. KELS § 33 lõike 2 punkti 2 kohaselt on üks lasteasutuse ümberkorraldamise viise liitmine teise haridusasutusega.

Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamise tulemusena liidetakse Haanja Kooli, Mõniste Kooli ja Varstu Kooli põhikooli osad Rõuge Põhikooliga ning Haanja Kooli, Mõniste Kooli ja Varstu Kooli lasteaiaosad Rõuge Lasteaiaga. Ümberkorralduste tulemusena jääb Rõuge valda kaks munitsipaalharidusasutust – Rõuge Põhikool (õppekohad Haanjas, Rõuges ja Varstus) ning Rõuge Lasteaed (õppekohad Haanjas, Ruusmäel, Rõuges, Viitinas, Nursis, Varstus ja Kuutsil). Otsuse põhiseisukohad, kaasnevad muudatused ja nende põhjendused ning otsusele eelnenud menetluskäik on toodud käesoleva otsuse seletuskirjas, mis on otsuse lahutamatu osa.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 34 ja § 35 lõike 2, Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lõike 2 punkti 2, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 80 lõike 1, lõike 2 punkti 2 ning lõigete 3, 5 ja 8, koolieelse lasteasutuse seaduse § 33 lõike 1, lõike 2 punkti 2, Rõuge Vallavolikogu 17.04.2018 määruse nr 9 „Rõuge valla põhimäärus“ § 49 lõike 2 ning arvestades käesoleva otsuse seletuskirjas esitatut

Rõuge Vallavolikogu otsustab:

1. Korraldada Haanja Kooli (rg-kood 75013078) tegevus ümber järgmiselt:
  - 1.1. Jaotada 31. augustist 2024 Haanja Kool, mis on tegutsemisvormilt ühe asutusena tegutsev koolieelne lasteasutus ja põhikool, kaheks eraldi üksuseks – lasteaiaks ja põhikooliks.
  - 1.2. Liita 1. septembrist 2024 Haanja Kooli põhikooli osa Rõuge Põhikooliga (rg-kood 75001968).
  - 1.3. Liita 1. septembrist 2024 Haanja Kooli lasteaiaosa Rõuge Lasteaiaga (rg-kood 75001951).
  - 1.4. Lõpetada 31. augustil 2024 Haanja Kooli tegevus iseseisva asutusena.
2. Korraldada Mõniste Kooli (rg-kood 75001135) tegevus ümber järgmiselt:
  - 2.1. Jaotada 31. augustist 2024 Mõniste Kool, mis on tegutsemisvormilt ühe asutusena tegutsev koolieelne lasteasutus ja põhikool, kaheks eraldi üksuseks – lasteaiaks ja põhikooliks.
  - 2.2. Liita 1. septembrist 2024 Mõniste Kooli põhikooli osa Rõuge Põhikooliga (rg-kood 75001968).
  - 2.3. Liita 1. septembrist 2024 Mõniste Kooli lasteaiaosa Rõuge Lasteaiaga (rg-kood 75001951).
  - 2.4. Lõpetada 31. augustil 2024 Mõniste Kooli tegevus iseseisva asutusena.
3. Korraldada Varstu Kooli (rg-kood 75001419) tegevus ümber järgmiselt:

- 3.1. Jaotada 31. augustist 2024 Varstu Kool, mis on tegutsemisvormilt ühe asutusena tegutsev koolieelne lasteasutus ja põhikool, kaheks eraldi üksuseks – lasteaiaks ja põhikooliks.
  - 3.2. Liita 1. septembrist 2024 Varstu Kooli põhikooli osa Rõuge Põhikooliga (rg-kood 75001968).
  - 3.3. Liita 1. septembrist 2024 Varstu Kooli lasteaiaosaga Rõuge Lasteaiaga (rg-kood 75001951).
  - 3.4. Lõpetada 31. augustil 2024 Varstu Kooli tegevus iseseisva asutusena.
4. Rõuge Vallavalitsusel:
    - 4.1. korraldada otsuses märgitud haridusasutuste tegevus ümber ajavahemikul 1. juulist kuni 31. augustini 2024;
    - 4.2. korraldada haridusasutuste tegevuse lõpetamine ja ümberkorraldamine, haridusasutuste valduses oleva vara, alaliste, pikaajaliste ja lühiajaliste dokumentide ning arhivaalide üleandmine ning muude õigusaktides ette nähtud ja ümberkorraldamisega seonduvate tegevuste läbiviimine;
    - 4.3. korraldada käesolevast otsusest Haridus- ja Teadusministeeriumi, ümberkorraldatavate haridusasutuste, lapsevanemate, õpilaste ning õpilaste elukohajärgsete valla- või linnavalitsuste teavitamine kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis hiljemalt 31. märtsiks 2024.
  5. Otsus jõustub teatavakstegemisest.
  6. Otsuse peale võib esitada Rõuge Vallavolikogule vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud tähtaegadel ja korras või esitada kaebuse Tartu Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates otsuse teatavakstegemisest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Mati Kuklane
volikogu esimees

SELETUSKIRI

Rõuge Vallavolikogu otsuse eelnõu „Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamine“ juurde

Käesoleva otsuse eelnõuga teeb vallavalitsus vallavolikogule ettepaneku Rõuge valla haridusasutuste ümberkorraldamiseks.

1. Eelnõu õiguslik alus ja sissejuhatus

Haldusmenetluse seaduse § 56 lõike 1 kohaselt esitatakse haldusakti põhjendus haldusaktis või menetlusosalisele kättesaadavas dokumendis, millele on haldusaktis viidatud. Rõuge Vallavolikogu ....02.2024 otsuse eelnõus viidatakse, et otsuse põhiseisukohad, kaasnevad muudatused ja nende põhjendused ning otsusele eelnenud menetluskäik on toodud käesoleva otsuse seletuskirjas, mis on otsuse lahutamatu osa.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 6 lõike 3 punkti 1 kohaselt korraldab omavalitsusüksus neid kohaliku elu küsimusi, mis on talle pandud teiste seadustega ja § 22 lõike 1 punkti 34 kohaselt on vallavolikogu ainupädevuses valla või linna ametiasutuse ja valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine. KOKS § 6 lõike 2 esimese lause kohaselt on omavalitsusüksuse ülesanne korraldada antud vallas või linnas põhikoolide ja gümnaasiumide ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Seega on oma halduspiirkonnas vajalikul arvul õppeasutuste ülalpidamise ja tasuta hariduse andmise kohustus eelkõige kohaliku elu küsimus ning ka munitsipaalkoolide vahetu rahastamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne, kuivõrd tegemist on kohaliku elu küsimusega.

Eesti Vabariigi haridusseaduse (HaS) § 7 lõike 2 punkti 2 alusel on kohaliku omavalitsuse pädevuses asutada, reorganiseerida ja sulgeda õigusaktides ettenähtud korras munitsipaalharidusasutusi. HaS § 7 lõike 2 punkti 3 alusel tagab omavalitsus oma halduspiirkonna munitsipaalharidusasutuste majandusliku teenindamise ja finantseerimise. Kohaliku omavalitsusüksuse üheks peamiseks seadusest tulenevaks kohustuseks on oma haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikele isikutele üldhariduse (alusharidus ja põhiharidus) omandamiseks võimaluste tagamine. Selleks peab kohalik omavalitsusüksus üleval vajalikul arvul õppeasutusi.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) § 6 punkti 1 kohaselt peab kvaliteetne üldharidus järgima kaasava hariduse põhimõtteid ning olema võrdväärselt kättesaadav kõigile isikutele, sõltumata nende sotsiaalsest ja majanduslikust taustast, rahvusest, soost, elukohast või hariduslikust erivajadusest. PGS § 10 lõike 1 kohaselt tagab vald või linn koolikohustuslikele isikule, kelle elukoht asub selle valla või linna haldusterritooriumil, võimaluse omandada põhiharidus. PGS § 7 lõikes 1 on sätestatud, et kooli pidamisel tuleb tagada riiklike õppekavade täitmiseks vajalike kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, turvalisuse, tervisekaitse ja õppekava nõuetele vastava õppekeskkonna olemasolu ning võimalused õpilase arengu toetamiseks.

PGS § 80 lõike 1 alusel korraldab kooli ümber ja lõpetab kooli tegevuse kooli pidaja, kuulates enne ära hoolekogu ja õpilasesinduse arvamuse. PGS § 80 lõike 3 alusel tuleb kooli ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsusest Haridus- ja Teadusministeeriumi, kooli, vanemaid, õpilasi ja õpilaste elukohajärgseid valla- või linnavalitsusi teavitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis vähemalt viis kuud enne uue õppeaasta algust. Sama paragrahvi lõike 5 alusel lõpetatakse kooli tegevus ajavahemikus 1. juulist sama aasta 31. augustini.

Koolieelse lasteasutuse seaduse (KELS) § 33 lõike 1 alusel korraldab ja kujundab lasteasutuse valla- või linnavalikogu otsusel ümber valla- või linnavalitsus. Lasteasutuse ümberkorraldamise või

ümberkujundamise otsus tehakse arvestusega, et sellest on võimalik teavitada kirjalikult Haridus- ja Teadusministeeriumi, lasteasutust ja vanemaid (eestkostjaid, hooldajaid) vähemalt viis kuud enne ümberkorraldamise või ümberkujundamise tähtaega.

Viidatud õigusnormidest nähtuvalt on kohalikele omavalitsusüksustele pandud erinevad ülesanded hariduse omandamiseks tingimuste loomisel. Haridusasutuse pidajal on kohustus tagada kõikidele kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikus eas olevatele isikutele õppekoht põhikoolis ning kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele lasteaiakoht koolieelses lasteasutuses.

Rõuge vald tekkis 2017. aastal viie omavalitsusüksuse ühinemisel (Haanja vald, Misso vald, Mõniste vald, Rõuge vald, Varstu vald). Valla rahvaarv oli 2018. aasta 1. jaanuaril 5551. Seitsme aastaga on rahvaarv pidevalt langenud ning 2024. aasta 1. jaanuari seisuga elab Rõuge vallas 5107 inimest.

Elanikkonna vähenemine on tinginud möödapääsmatu vajaduse kogu munitsipaalasutuste võrgu ülevaatamiseks ja korrastamiseks. 2023. aasta alguses viidi läbi ümberkorraldused kultuuriasutuste ja raamatukogude võrgu optimeerimiseks.

Seoses laste ja noorte arvu vähenemisega nii koolides kui koolieelsetes lasteasutustes on vaja üle vaadata ka valla haridusasutuste võrk, sest arvestades haridusasutustes käivate laste arvu ei ole enam mõistlik ega võimalik kõiki haridusasutusi üleval pidada. Haridusasutuste ümberkorraldamine on üks osa Rõuge valla hallatavate asutuste võrgu ümberkorraldamisest, mis vastab Rõuge valla arengukava 2030 eesmärgile „Munitsipaalomand on jätkusuutlikult majandatud“.

Olukorras, kus koolivõrk vajab täiendavaid rahalisi vahendeid, on kohalikul omavalitsusel õigus ja kohustus kaaluda, kuidas tagada optimaalne ressursside kasutamine. Avalikes huvides on koolivõrgu ülalpidamisele kuluvate eelarveliste vahendite mõistlik ja eesmärgipärane kasutamine. Valla madal finantsvõimekus sunnib nii põhitegevuse kui investeerimistegevuse kulude kavandamisel kaaluma alternatiivkulusid ning otsima võimalusi otstarbekaks ja optimaalseks ressursikasutuseks. Arvestades asjaolu, et Rõuge valla põhitegevuse tulude kasv on aeglasem võrreldes riiklike üldnäitajate kasvuga ning hariduskulud moodustavad suurima osa valla koondeelarvest, seab hariduskulude püsiv kasv küsitavuse alla Rõuge valla finantsvõimekuse ja jätkusuutlikkuse.

Rõuge valla arengukava 2030 elukaareülese hariduse valdkonna üks eesmärgi on, et looduslähedane hariduskeskkond toetab õpihuvi ning pakub mitmekesist ja erinevate vajadustega arvestavat elukestvat haridust. Arengukava tegevuskavas on planeeritud selle eesmärgi elluviimiseks korrastada haridusvõrk, et tagada kogu vallas kvaliteetne haridus, õpetajate järelkasv, vajalikud tugispetsialistid ja tänapäevane õpikeskkond. Haridusasutuste võrgu ümberkorraldamisel lähtutakse eelkõige laste huvidest ja õpikeskkonna kvaliteedi paranemisest.

Haridusvõrgu süsteemne arendamine on võimalik strateegilise juhtimiskultuuri loomisel, ühtlustades üle valla koolijuhtimise ja koolieelse lasteasutuse juhtimise. Haridusasutuste ümberkorraldamine võimaldab tagada hariduse jätkusuutlikkuse piirkonnas ning kasutada haridusvaldkonna ressursse otstarbekamalt, suunates senisest enam vahendeid õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ja konkurentsivõimelisematesse palkadesse ning lähiaastatel taastada investeerimisvõimekuse, et tagada olemasoleva taristu keskkonnasõbralikum ja energiasäästlikum, sh väiksemate püsikuludega majandamine.

2. Rõuge valla haridusasutuste üldine iseloomustus

Rõuge vallas on viis munitsipaalharidusasutust: Haanja Kool, Mõniste Kool ja Varstu Kool (koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena), Rõuge Põhikool (põhikool) ja

Rõuge Lasteaed (koolieelne lasteasutus). Erakooli teenust pakub Leiutajate Külakool Sännas ning eralastehoiu teenust MTÜ Säna Kultuurimõis.

Rõuge valla kooliõpilaste arv on vähenenud, järgnevalt on toodud võrdlused 5 ja 10 aasta taguse ajaga. Võrreldes 2013/2014. õppeaastaga on 2023/2024. õppeaastal õpilaste arv Rõuge valla koolides kahanenud kokku 31%. Piirkonniti on muutused olnud erinevad. Kümne aasta jooksul on õpilaste arv Haanjas (Haanja-Misso piirkond) kahanenud 40% (Misso kool suleti 2021. aastal), Mõnistes kahanenud 31%, Rõuges tõusnud 20%, Varstus kahanenud (Varstu-Krabi piirkond) 71%. Varstu piirkonna kahanemist on mõjutanud 2017. aastal Varstu Kooli gümnaasiumiastme sulgemine ja 2020. aastal Krabi Kooli sulgemine.

Kui 2019/2020. õppeaastal õppis valla hallatavates koolides kokku 391 õpilast, sh Haanjas 61, Krabil 34, Rõuges 181, Missos 3, Mõnistes 59 ja Varstus 53 õpilast, siis 2023/2024. õppeaastal õpib koolides 347 õpilast, sh Haanjas 68, Rõuges 181, Mõnistes 49 ja Varstus 49 õpilast. Õpetamine toimub kõigis nimetatud koolides I, II ja III kooliastmes. Väljaspool valla hallatavaid koole õpib 2023/2024. õppeaastal 102 põhikooli õpilast, kellest 10 õpib erakoolis Leiutajate Külakool.

Alusharidust pakutakse üle valla 11 lasteaiarühmas, millest Haanja Kooli üks lasteaiarühm asub Haanjas ja üks Ruusmäel, Mõniste Kooli kaks lasteaiarühma asuvad Kuutsil, Rõuge Lasteaia neli rühma asuvad Rõuges, üks rühm Viitinas ja üks rühm Nursis ning Varstu Kooli üks lasteaiarühm asub Varstus.

2019/2020. õppeaastal omandas Rõuge vallas alusharidust valla hallatavates asutustes 161 last, nendest Haanja Koolis 27, Misso Koolis 11, Mõniste Koolis 19, Rõuge Lasteaias 85 ja Varstu Koolis 19 last. 2023/2024. õppeaastal omandab alusharidust valla hallatavates asutustes 153 last, nendest Haanja Koolis 25, Mõniste Koolis 27, Rõuge Lasteaias 92 ja Varstu Koolis 9 last. Väljaspool valda omandavad alusharidust 2023/2024. õppeaastal 6 last. Lähiaastatel ei ole laste arvu suurenemist vallas tervikuna ette näha, pigem võib see väheneda¹, kuid arvestades valla suuremate keskuste kaugust üksteisest peab kodulähedane lasteaiateenus säilima.

Rõuge valla nelja kooli kohta on käesoleval õppeaastal kokku 44,8 õpetaja ametikohta, sh Haanjas 9,2, Rõuges 20,3, Mõnistes 7,5 ja Varstus 7,8 õpetaja ametikohta. 2023/2024. õppeaastal on Haanja koolis ühe õpetaja ametikoha kohta 7,4 last, Rõuge põhikoolis 8,9 last, Mõniste koolis 6,5 last ja Varstu koolis 6,3 last. Rõuge valla haridusasutustes töötab 2023/2024. õppeaastal erinevate koormustega kokku 109 pedagoogi.

2019. aastal loodi Rõuge Koostöökeskus, mis pakub haridusasutustele tugispetsialistide teenuseid: eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid, logopeedid ja psühholoog. Kokku töötab Rõuge Koostöökeskuse 6,4 ametikohal 11 spetsialisti.

3. Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorraldamine

3.1. Eesmärk ja vajadus

Haridusvõrgu ümberkorralduste eesmärk on tagada hariduse jätkusuutlikkus piirkonnas ning kasutada haridusvaldkonna ressursse otstarbekamalt, suunates senisest enam vahendeid õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ning konkurentsivõimelisematesse palkadesse.

Haridusvõrgu ümberkorraldamise vajadus tuleneb järgmistest asjaoludest:

---

¹ OÜ Geomedia uuring „Rõuge valla rahvastikuprognosis ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks“ <https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/35109056/R%C3%B5uge+valla+rahvastikuprognosis.+L%C3%B5pparuanne.pdf/346a152b-a16c-4c1d-98ad-85e1111f40b1?version=1.0>

- 1) Vähenev laste arv. Prognoosid näitavad, et 5–19-aastaste laste ja noorte arv on aastaks 2035 pooltes maakondades 20–30% väiksem². Ka Rõuge vallale koostatud rahvastikuprognosis näitab laste arvu kahanemist: aastaks 2035 väheneb kuni 14-aastaste laste osakaal baasprognoosi järgi 10%, võttes arvesse ka rändeprognosis³, siis on vähenemine 39%. Vaadates reaalseid sündide tabelis 2 on näha, et 2024.–2026. aastal on laste arv I kooliastmes 112 (25 last vähem kui hetkel III kooliastmes) ning aastatel 2027–2029 on I kooliastme suurus 96 last (41 võrra vähem kui hetkel III kooliastmes).

KOOLID	1.kl	2.kl	3.kl	I KA kokku	4.kl	5.kl	6.kl	II KA kokku	7.kl	8.kl	9.kl	III KA kokku	KOKKU
Haanja Kool	12	2	3	17	9	7	9	25	10	4	12	26	68
Mõniste Kool	5	6	2	13	3	3	6	12	10	7	7	24	49
Rõuge Põhikool	21	13	21	55	17	17	26	60	20	21	25	66	181
Varstu kool	5	5	2	12	4	6	6	16	4	10	7	21	49
KOKKU	43	26	28	97	33	33	47	113	44	42	51	137	347

Tabel 1. Rõuge valla koolide õpilaste arvud klasside ja kooliastmete lõikes seisuga 10.11.2023.

- 2) Kindlustunde loomine hariduse jätkusuutlikkuseks. Pikalt kestev otsustamatus ning pidevad arutelud haridusvõrgu ümberkorralduste üle loovad kogukonnas ebakindlust ning lapsevanemad võivad teha otsuseid teiste koolide kasuks. Oluline on langetada pika perspektiiviga otsused, mis loovad kindlustunnet tulevikuks. Rõuge valla puhul on kõige keerukamad Varstu ja Mõniste piirkonnaga seotud otsused, mille eesmärk on pikas perspektiivis 9-klassilise tugeva põhihariduse andmise jätkamine nimetatud piirkonnas. Rõuge vallas sündinud laste arv näitab, et 2024.–2026. aastal on laste arv I kooliastmes 113 last (21 last vähem kui praegu III kooliastmes) ning 2027.–2029. aastal 97 last (37 last vähem kui praegu III kooliastmes). Laste arvu järjepidev vähenemine viib paratamatult ühe või teise kooli hääbumise või sulgemiseni, mistõttu tuleb juba praegu teha vajalikud otsused hariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks (vt tabel 2).

Kooli mineku aeg	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Sünniaasta	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
HAANJA PIIRKOND	4	9	8	3	6	4	3
MISSO PIIRKOND	1	0	2	0	1	0	2
MÕNISTE PIIRKOND	11	5	6	8	6	13	4

² Haridusvõrgu arengukonverents „HaridusLood”

<https://www.elvl.ee/documents/21189341/36066203/HaridusLood+faktileht+partnerile.pdf/6ab2d33e-2582-4670-8c73-a0e4bb2e142f>

³ „Rõuge valla rahvastikuprognosis ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks“ <https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/35109056/R%C3%B5uge+valla+rahvastikuprognosis.+L%C3%B5pparuanne..pdf/346a152b-a16c-4c1d-98ad-85e1111f40b1?version=1.0>

Kooli mineku aeg	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
RÕUGE PIIRKOND	16	21	15	15	11	15	11
VARSTU PIIRKOND	4	5	5	6	4	5	3
KOKKU	36	40	36	32	28	37	23

Tabel 2. Rõuge valla sündide statistika piirkondade kaupa seisuga 31.12.2023.

- 3) Kvalifikatsiooniga õpetajate ja tugispetsialistide puudus. Terve Eesti seisab silmitsi kvalifitseeritud õpetajate järelkasvu murega, mis tähendab, et omavalitsustel, kes ei suuda pakkuda konkurentsivõimelist töötasu ning tänapäevast õppekeskkonda, on keeruline kaasata oma munitsipaalkoolidesse uusi kvalifitseeritud õpetajaid. Rohkem kui kolmandik õpetajatest jõuab kümne aasta pärast pensioniikka või on pensionieas juba praegu. Rõuge valla munitsipaalkoolides oli 2022. aasta seisuga 71 õpetajast 15 õpetajat (21%) vanuses 60 aastat ja vanemad ning 29 õpetajat vanusevahemikus 50–59 aastat (41%)⁴. Uute kvalifitseeritud õpetajate nappus on eriti terav maapiirkondades, see võib edaspidi süvendada maa- ja linnakoolide vahelisi kvaliteedilõhesid. Oludes, kus mitmel pool on õpetajate järelkasvu nappus, töötab ligikaudu 40% õpetajatest osakoormusega⁵. Rõuge vallas oli 2022. aastal õpetajate kvalifikatsioonile vastavus keskmiselt 69,7% (Eesti keskmine 80,7%) ning 39. aastaste ja nooremate õpetajate osakaal 15,8% (Eesti keskmine 26,1%). Rõuge valla keskmises arvestuses on ka Leiutajate Külakooli näitajad. Töökoormus on valla erinevates koolides ebahühtlaselt jaotunud: sama töötasu eest teeb rohkema õpilaste arvuga kooli õpetaja oma tööd korraga kordades suuremale arvule lastele kui väiksemates koolides. Eeltoodule lisaks toob olemasoleva õpetajaskonna vananemine ning uute kvalifitseeritud õpetajate puudus kokkuvõttes kaasa õppekvaliteedi languse, mis mõjutab eelkõige õpitulemusi. Koolides, kus aineõpetajale saab pakkuda väga väikest koormust, võib olla keerukas kvalifitseeritud õpetajate leidmine.
- 4) Laste huvidest lähtumine. Lapse huvides on suurem valikuvabadus nii vabaainete kui huviringide osas, mida saab pakkuda koolis, kus on rohkem lapsi. Lisaks on lastel suuremas koolis võimalik rohkem suhelda omaealiste lastega ning õppemeetodina saab paremini kasutada meeskonnatööd. Suurema õpilaste hulgaga koolides kaob ka liitklassides õpetamise vajadus ning tekib pigem võimalus luua tempo- ja tasemerühmi. Hariduslike erivajadustega laste toetamist on lihtsam korraldada suuremas koolis, kus on spetsialiste rohkem koha peal olemas.
- 5) Madalad palgad (juhid, õpetajad ja muu personal). Õpetajate palgakasv on prioriteedina kokku lepitud riigi haridusvaldkonna arengukavas. Riiklik hariduse rahastamine võimaldab riigi rahastusest katta õpetajate, tugispetsialistide ja juhtide palkasid sellistes koolides, kus on ühes kooliastmes vähemalt 30 õpilast (nt 1.–3. klassini 30 õpilast). Rõuge vallas on selliseid koole vaid üks (Rõuge Põhikool). Riiklik poliitika haridustöötajate väärtustamiseks toob omavalitsusele (eriti korrastamata haridusvõrgu puhul) kaasa väga suure koormuse läbi kogu koolipersonali, tugispetsialistide ja noorsootöövaldkonna spetsialistide palgasurve. Rõuge valla õpetajate keskmine palk moodustab Eesti keskmisest palgast (1828 eurot) 2023. aasta juuni seisuga 101,1%, samas on 12 omavalitsuses õpetajate keskmine palk 120–130% Eesti keskmisest palgast. Rõuge vallaga võrreldes on madalam keskmine õpetajate palk

⁴ „Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport“ https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/39338604/Ro%CC%83uge_haridusvo%CC%83rgu_raport_jaanuar2024.pdf/20942bf8-8b04-4236-a974-cf60790a3c2a; <https://www.haridussilm.ee/ee>

⁵ *Ibid.*

kümnnes omavalitsuses⁶. Rõuge valla lasteaedade õpetajate abid saavad miinimumpalka. Riik annab õpetajate miinimumpalgale kaasa 17,1% täiendavaid vahendeid, mis koolide eelarvetesse täies mahus ei jõua, sest õpetajate palgarahaks riigipoolsest toetusest Rõuge vallas ei jätku.

- 6) Fookus õppe- ja arendustegevusele. Rõuge valla neljas koolis on kokku 2,4 õppejuhti, igas koolis ei ole haridustehnoloog, arendus- ja/või projektijuhte, kes aitaksid juhtidel tegeleda senisest enam õppe- ja arendustegevusega. Juhtimise ühendamine loob võimaluse töö ümberkorraldamiseks ning fookust saab panna strateegilisemale õppearendusele.
- 7) Ressursside ebamõistlik kasutamine. Omavalitsuse poolt haridusvaldkonnale eraldatav raha kulub suures osas hoonete ülalpidamisele, kuna hooned on suured ja vajavad kõik suuremal või vähemal määral remonti. Tulenevalt eelnevast napib vahendeid nii juhtide, õpetajate kui tugipersonali töötasude tõstmiseks. Õppeasutuste juhtimise ühendamine võimaldab vabastada vahendeid töötajate palkade tõstmiseks ning vajalike täiendavate ametikohtade loomiseks. Samuti võimaldab asutuste ühendjuhtimisele viimine vähendada koolide administratiivseid kulusid, nt dokumentide haldus, andmete koondamine/edastamine, kodulehe haldamine jne. Ebaotstarbekas ressursikasutus on Varstu ja Mõniste koolihoone ülalpidamine olukorras, kus hooned on suured, samal ajal kui õpilaste arv iga aastaga väheneb ning õpilased mahuksid kõik ühte majja.
- 8) Haridusasutuste erinev rahastamine. Koolidel ja lasteaedadel on erinevad töötajate koosseisud (nt halduspersonal), esineb killustatust ning kompetents on haridusasutustes ebaühtlane. Eelarved on kujunenud varasematest kokkulepetest lähtuvalt. Õpetajate ja õpilaste suhtarvud on kooliti erinevad. Näiteks 2023. aasta andmetel on Haanja koolis ühe õpetaja ametikoha kohta 7, last, Rõuge koolis 8,9 last, Mõniste koolis 6,5 last ja Varstu koolis 6,3 last. See muudab keeruliseks ühtse palgasüsteemi ja täiendava tasustamise süsteemi loomise. Kooli tõhusaks ja tulemuslikuks pidamiseks oleks soovitatav 10 kuni 15 õpilast õpetaja kohta⁷.

3.2. Võimalikud alternatiivsed lahendused

Haridusvõrgu ümberkorraldamise käigus on analüüsitud mitmeid erinevaid alternatiivseid lahendusvariante, nende võimalusi ja ohte. Tulemustega saab täpsemalt tutvuda koostatud raportis⁸ ja valla kodulehel aadressil rougevald.ee/haridusvork.

Teine avalik hariduse talgupäev „Õpe ei lõpe 2“ toimus 16. septembril 2023 Haanjas ning keskendus haridusvõrgu ümberkorraldamise erinevatele alternatiividele. Arutelude lihtsustamiseks pakuti välja 5 võimalikku alternatiivi:

- 1) koolide juhtimise ühendamine;
- 2) lasteaedade juhtimise ühendamine;
- 3) 6-klassiliste koolide moodustamine;
- 4) Mõniste või Varstu õppekoha ära kaotamine;
- 5) hetkeolukorra säilimine.

⁶ „Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport“ https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/39338604/Ro%CC%83uge_haridusvo%CC%83rgu_raport_jaanuar2024.pdf/20942bf8-8b04-4236-a974-cf60790a3c2a;

⁷ „Koolide ja koolivõrgu efektiivsus: Õpetajate järelkasvu tulevik.“ https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2023/11/2023_koolide-ja-koolivorgu-efektiivsus_uuring.pdf

⁸ „Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport“ https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/39338604/Ro%CC%83uge_haridusvo%CC%83rgu_raport_jaanuar2024.pdf/20942bf8-8b04-4236-a974-cf60790a3c2a;

Talgupäeval välja toodud erinevate alternatiivide võimalused ja ohud on lühidalt kokku võetud alljärgnevalt:

1) Koolide juhtimise ühendamise kaasnevad võimalused ja ohud

Kooli juhtimise ühendamise võimalustena nähakse ühise identiteedi ja ühtsustunde loomist ning juhtimiskultuuri muutmist, kus saab enam keskenduda strateegilisele juhtimisele. Õpilastele saab pakkuda enam valikaineid, ühisüritusi, tugevamat ettevalmistust võistlusteks ja esindustegevusteks. HEV-õpilastele pakutakse paremat õpikeskkonda, sest spetsialiste on suuremas koolis enam. Õpetajad ja tugispetsialistid saavad õpetada oma õppeainet süvenenumalt, jagada paremini kogemusi ja parimaid tavasid, planeerida ühiselt sündmusi, korraldada paindlikumalt igapäevatööd ja asendamisi. Tekib võimalus nii täis- kui ka osakoormusega töötamiseks ühes koolis ja asutusesiseseks karjäärimuutuseks. Võimalik luua ühtne tulemustasustamise süsteem.

Kõiki valla koole ühendades tekib suurem sidusus kogukondade vahel ja kohapärимuse jagamise võimalus. Õpilastel on võimalus osaleda ülekoolilistel ühisüritustel ja kooli ühtselt kodulehelt jõuab info paremini sihtrühmadeni.

Kooli juhtimise ühendamise ohtudena nähakse juhi suutlikkust, mitme õppekoha juhtimise keerukust, eripärade säilitamist ja nimeküsimumust. Hägustub kooli omanäolisus, nõrgeneb piirkonna kohaidentiteet ja omakultuur. Õpilase jaoks võib väheneda kaasatus kooli esindamistesse ja igapäevane suhtlus direktoriga, mis viib direktori autoriteedi vähenemiseni õpilaste jaoks.

Õpetajatel ja tugispetsialistidel võib tekkida liikumisega seoses logistiline keerukus, mitme õppekoha vahel liikumine tekitab pingeid ja koormuse suurenemist, millega võib kaasneda läbipõlemise oht. Väheneb panustamine ühisüritustesse ning nõrgeneb side kogukonnaga. Kogukonnal ja vanematel kaob hääl suures hoolekogus ära ning väheneb kaasatus kooliellu.

2) Lasteaedade juhtimise ühendamise kaasnevad võimalused ja ohud

Lasteaia juhtimise ühendamine aitab seada fookuse alusharidusele, kuna koolide ja lasteaedade ühtse juhtimise puhul jääb sageli alusharidus tagaplaanile. Ühisjuhtimise võimaluseks on alushariduses ühiste põhimõtete ja väärtuste edasi andmine ning raha ühtlasem jaotamine (sh töötasude ühtlustamine). Ühisjuhtimine võimaldab korraldada personalile paremaid ühiskoolitusi, luua ühtne teenuse kvaliteet ja laste vastuvõtukord. Tekib parem võimalus koostööks ja ühistegevusteks teiste rühmadega (sh ujumine ja liikumine). Personali osas saab ringijuhendajate koormust paremini planeerida ning ümberkorraldused võimaldavad võtta tööle täiskoormusega õppejuhi.

Lasteaia juhtimise ühendamise ohuna nähakse majandamiskulude arvestuse keerukust ja juhi igapäevast mitteolemist õppekohas. Ohtudena on lisaks nähtud rahaliste vahendite suunamist rohkem Rõuge majja, kogukonna väiksemat kaasamist, õpetajate karjäärivõimaluste vähenemist ning liikumist erinevate rühmade vahel (asendamine), õpetaja ja lastevanemate vahetu suhtluse kadumist asutuse juhiga ning tulevikus väiksemate rühmade sulgemist. Rõuge rühmade kaotusena on välja toodud laste ujumise aja vähenemist, mis on seotud teiste rühmade ujumistega.

3) 6-klassiliste koolide moodustamisega kaasnevad võimalused ja ohud

III kooliastme kaotamisel nähti võimalusi jätkata kooli esindamist olemasolevate võistkondadega. Kui tekib suurema õpilaste arvuga III kooliaste, siis saab aineõpetaja rohkem keskenduda oma aine andmisele ega pea mitut ainet korraga andma.

III kooliastme kaotamisel nähti ohtu õpilaste omavahelises suhtlemises, mis on seotud kooli vahetamisega peale II kooliastet (teise piirkonna õpilaste kiusamine/narrimine), samuti kohanemiskursi uue keskkonnaga, sõprade lahkumist peale II kooliastet ning sellest tulenevalt sotsiaalsete oskuste ja meeskonnatöö vähenemist (koolipere on väiksem), koolitee pikenedamist, kontrolli vähenemist õpilase üle.

Toodi ka välja, et kui III kooliaste Haanja, Varstu ja Mõniste koolist kaob, ei suuda omavalitsus pakkuda piisavalt õppekohti, sest Rõuge kool jääb geograafiliselt näiteks Mõnistest ja Varstust eemale ning Rõuge koolihoones ei ole piisavalt ruumi. Õpetamise seisukohalt on suureks ohuks õpetajate koormuste vähenemine, mis raskendab B-võõrkeele õpetajate leidmist. Klassiõpetajate süsteemile üleminek vähendab õpetamise kvaliteeti, sest klassiõpetajad ei ole kõigis ainetes sama tugevad kui konkreetset aineõpetajad. Õpetajate tööle sõitmise teekond pikeneb ja kui õpetajaid jagatakse mitme õppekoha vahel, siis ei ole enam aega panustada ühistegevustesse.

Lapsevanemal on logistiliselt keeruline, kui koolid ja lasteaiad on erinevates kohtades, mistõttu soovatakse lapsed kohe ühte kohta viia. Lapsevanemad panevad lapse kohe sinna kooli, kus on ka III kooliaste, et laps ei peaks hiljem kooli vahetama. Kogukond näeb kõige suurema ohuna piirkonna aktiivsuse vähenemist ja hääbumist, noorte perede lahkumist piirkonnast.

4) Mõniste või Varstu õppekoha sulgemisega kaasnevad võimalused ja ohud

Õppekoha sulgemisega luuakse võimalus pakkuda jätkusuutlikku kvaliteetset haridust ühes koolimajas. Õpilaste jaoks tekib rohkem võimalusi eakaaslastelt õppimiseks, sotsiaalsete oskuste arendamiseks. Tekib positiivne konkurents, mis viib õpingutel edasi. Tekib valikuvariantide rohkus, võimalus õppida kodulähedases hea õppekeskkonnaga koolis ning vajadusel tempo- ja tasemerühmades, osaleda meeskonnamängudes ja huviringides.

Õpetajal ja tugispetsialistil tekib võimalus töötada täiskoormusega, suurenevad personali valikuvõimalused. Hariduskorralduses väheneb õpetamise vajadus liitklassides, eelarve osas toimub kulude kokkuhoid.

Õppekoha sulgemisega nähakse ohuna kodulähedase kooli kadumist ja vanemate otsust viia lapsed mujale kooli. Õpilase jaoks võib pikeneda koolitee, tekkida kiusu, uues kollektiivis ja suuremas klassis kohanemiskursused, väheneda individuaalse toetamise võimalus. Õpetaja ja tugispetsialist ei pruugi jõuda iga lapseni, kuna klassis on lapsi rohkem; suureneb läbipõlemise oht, võib väheneda töökohtade arv ja väga head spetsialistid võivad lahkuda. Kogukonnale ja lapsevanemale on emotsionaalselt raske kooli kadumine, keeruliseks võib muutuda lastevanemate logistika. Muudatuste tulemusena võib väheneda teenuste pakkumine ja piirkonna atraktiivsus, noored pered võivad lahkuda ning inimesi ei tule maale elama – toimub piirkonna hääbumine.

5) Hetkeolukorra säilitamisega kaasnevad võimalused ja ohud

Kui midagi ei muuda, nähakse võimalusena individuaalset õpet, lapse iseseisvat kujunemist, õpilaste suuremat hõivatust kooli esindamisel ja väikese grupi eelist nendele, kes suures kollektiivis on tagasihoidlikud. Õpetajatel on võimalus töötada osakoormusega, tegeleda lapsega individuaalselt, märgata abivajajat ja kiiresti sekkuda, sest õpetajatel ja õpilastel on väikestes koolides lähedased suhted. Õpetajate töökoht on kodu lähedal, õpetajal on väike töökoormus ja vähem töid parandada, millest tulenevalt on väiksem läbipõlemise oht.

Lapsevanemal on suuremad võimalused osaleda kooli töös ning suurem valikuvõimalus, millisesse kooli laps panna. Kogukonna vaates säilivad töökohad ja kogukond tervikuna, kuna kool on kogukonna keskuseks.

Kui midagi ei muuda, nähakse ohtudena meeskonnatöö, suhtlemis- ja sotsiaalsete oskuste vähenemist (sh ei ole võimalik meeskonnasporti harrastada), HEV-lastel osakaalu suurenemist ja liitklasside tekkimist. Õpetajad näevad ohuna liiga väikest koormust ja sellest tulenevalt vajadust töötada mitmes erinevas koolis, madalat taset, õpetamist liitklassides, jäämist mugavustsooni (harjunud väiksema arvu lastega töötama).

Lapsevanemate jaoks on ohuks isiklike ja töiste (ja kooli-) suhete segunemine, väike laste arv klassis ja sellest tulenevalt liitklasside tekkimine, kvalifitseeritud õpetajate vähenemine ja raskused nende leidmisel. Kui haridusvõrgus mingeid muudatusi ei tehta, võib see põhjustada mõne teise teenuse kadumise.

Lisaks eeltoodud alternatiividele on arutelu käigus käsitletud ka alljärgnevas tabelis välja toodud võimalusi:

RÕUGE KOOL ühe asutusena (ühendjuhtimisel kool koos lasteaiaga, sh Rõuge lasteaed)	<ul style="list-style-type: none"> – Rõuge lasteaiarühmad kokku moodustavad piisavalt suure asutuse, et olla iseseisev ning keskenduda alushariduse arendamisele. Lasteaiad ja koolid tegutsevad erinevate seaduste alusel ning kogemused näitavad, et ühtses asutuses kipuvad lasteaiad jääma kooli varju. Kaks erinevat hoolekogu, st koolil ja lasteaial eraldi hoolekogud, võimaldavad haridusellu kaasata rohkem inimesi. – Ühel juhul on korruga vastutus nii alus- kui põhihariduse arendamiseks.
RÕUGE KOOL koos Haanja, Varstu ja Mõniste kooli juurde kuuluvate lasteaiarühmadega RÕUGE LASTEAED eraldi asutus	<ul style="list-style-type: none"> – Jättes Rõuge lasteaiad eraldi asutuseks ning koolide juurde kuuluvad rühmad eraldi, ei teki ühte terviklikku alushariduse keskust ning ühist lasteaiad järjekorda, kus oleks ühiselt läbi mõeldud vastuvõtukord, kodukord jne. Jätkub erinev lähenemine ja killustatus. – Ühel juhul on korruga vastutus nii alus- kui põhihariduse arendamiseks.
RÕUGE/HAANJA KOOLI juhtimise ühendamine VARSTU/MÕNISTE KOOLI juhtimise ühendamine RÕUGE LASTEAED eraldi asutus	<ul style="list-style-type: none"> – Variant tuleks kaalumisele, kui Mõnistes ja Varstus oleks jätkusuutlik pidada kahte kooli, kuid paraku näitavad andmed, et piirkonnas on lapsi ühe kooli jagu. Seega pole mõistlik liita ka Rõuge ja Haanja kooli ning jätta Varstu/Mõniste kool eraldi juhtimise alla, sest tegemist on vaatamata koolide juhtimise ühendamisele siiski väikese kooliga (kokku 98 õpilast).
HAANJA/MÕNISTE-VARSTU KOOLI ühendamine RÕUGE KOOL ja RÕUGE LASTEAED eraldi asutused	<ul style="list-style-type: none"> – Ettepanek tehti lähtudes põhimõttest, et mõlemad koolid on lasteaed-põhikoolid ning seega on olemas sarnane haridusasutuse kogemus. Ühendamine tundub liialt kunstlik, sest ei teki ühtset tervikut ja identiteeti ning juhtimise ühendamisest tekkivad võimalused ei võimendu piisavalt.
VARSTUS ja/või MÕNISTES jääb alles 6-klassiline kool	<ul style="list-style-type: none"> – Varstu ja Mõniste piirkond on kaugel Rõuge koolist ning seega ei ole põhjendatud 6-klassiliste koolidega

	<p>jätkamine. Rõuge valla lähiminevikus on näiteid, kuidas kooli 6-klassiliseks muutmine viis kooli hääbumiseni. Seega ei ole mõistlik ka ühe kooli jätkamine 6-klassilisena, otsustades kohe jätkata piirkonnas ühe tugeva 9-klassilise kooliga annab võimaluse ressursse suunata otstarbekamalt. Hea kättesaadavuse kriteerium põhikooli puhul on kuni 15 km⁹. Rõuge põhikooli ja Varstu/Mõniste põhikooli vahemaa on 21–31 km ning Mõniste kooli ja Varstu kooli vahel on 10 km. Mõniste küla ja Varstu kooli vaheline distants on 6 km.</p>
--	--

3.3. Valitud lahendus

Arvestades alternatiivsete lahenduste puhul välja toodud võimalusi ja ohte, Rõuge valla rahvastikuprognosi, olemasolevat koolivõrku, kvalifitseeritud tööjõu puudust, palgasurvet, valla võimekust haridusasutusi üleval pidada ning tänapäevase õpikeskkonna loomisse investeerida, on koolivõrgu stabiilsuse tagamiseks pikemas perspektiivis mõistlik viia koolieelsed lasteasutused ja koolid eraldi juhtimise alla ning moodustada kaks ülevallalist haridusasutust – Rõuge Põhikool ja Rõuge Lasteaed. Rõuge Põhikool jätkab tegevust kolmes õppekohas – Haanjas, Rõuges ja Varstus – ning Rõuge Lasteaed seitsmes õppekohas: Haanjas, Ruusmäel, Rõuges, Viitinas, Nursis, Kuutsil, Varstus. Ümberkorraldamisel lähtutakse eelkõige laste huvidest ja õpikeskkonna kvaliteedi paranemisest.

Miks lasteaed ja kool lahus?

Liitmise tulemusel moodustuv kool ja lasteaed on piisavalt suured asutused, et jääda eraldi juhtimise alla ning keskenduda eraldiseisvalt tugeva põhihariduse ja alushariduse andmisele. Kogemus on näidanud, et koolide ja lasteaedade ühtse juhtimise puhul jääb alusharidus paratamatult tagaplaanile, sest üks juht ei suuda mõlemale valdkonnale piisavalt tähelepanu pöörata. Koolid ja lasteaiad tegutsevad erinevate seaduste alusel, neil on erinevad nõuded ja eesmärgid, mille osas vastutuse võtmine või arendustegevuste planeerimine võib ühele juhile olla liigselt koormav. Eraldi asutuste puhul on hoolekogul, aga ka lastevanematel suuremad võimalused õppe ja kasvatuses küsimustes kaasa rääkida ning hariduse andmiseks paremaid tingimusi luua.

Miks ühendjuhtimine?

Lasteaed

Ühe lasteaiata moodustamisel olemasolevate lasteaiarühmade baasil tekib üks tugev ja keskne lasteaed 11 olemasoleva rühmaga. Lasteaedade ühendjuhtimine võimaldab alushariduses ühiste põhimõtete ja väärtuste edasi andmist, eelarveliste vahendite terviklikumat planeerimist (sh palgasüsteemi väljatöötamist ja töötasude ühtlustamist, koolitustegevuse korraldamist) ning teenuse kvaliteedi ühtlustamist, sh ühiste aluste ja tingimuste loomist (ühine vastuvõtukord, kodukord, hoolekogude töökord jne). Personali osas saab paindlikumalt korraldada õpetajate ja tugipersonali asendamisi (nt valverühmad puhkuste ajal, asendamised haigestumise korral), planeerida ringijuhendajate koormust ja liikumist rühmade vahel, võtta tööle vähemalt täiskoormusega õppejuht ning seeläbi tugevdada õppearenduse poolt. Arvestades laste heaolu ja turvatunnet, jääb rühmaõpetajate ja abipersonali liikumine rühmade vahel siiski pigem vajaduspõhiseks (haigestumine, puhkuse asendus), mitte ei

⁹ „Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ <https://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2015/06/uuring-era-ja-avalike-teenuste-ruumilise-paiknemise-ja-kc3a4ttesaadavuse-tagamisest-ja-teenuste-kc3a4sitlemisest-maakonnaplaneeringutes.pdf>

looda olukorda, kus õpetajad on pidevas liikumises. Ühise lasteaia puhul kaob ära rühmade omavaheline konkurents ning paraneb koostöö ja ühistegevuste planeerimine.

Erinevates aruteludes on välja toodud ohuna juhi ja töötajate omavahelise suhtluse vähenemist ning juhi igapäevast mitteviibimist õppekohas. Seda saab leevendada eelkõige piisaval hulgal õppejuhtide ja nn vanemõpetajate planeerimisega struktuuris, kes võtavad õppekohas vastutava rolli ja kelle poole nii personal kui lapsevanemad saavad küsimuste korral pöörduda. Samuti planeeritakse struktuuri võimalusel juhiabi ja/või haldusjuhi ametikoht, kes on asutuse juhile toeks nii dokumentatsiooni ettevalmistamisel, kodulehe ja e-lasteaia haldamisel, tellimuste tegemisel, hoonete korrashoiu tagamisel jm igapäevaste küsimuste lahendamisel, et asutuse juhile jääks rohkem aega üldisteks arendustegevusteks. Kuigi ühendjuhtimise negatiivse poolena on nähtud kogukonna kaasamise vähenemist, aitab alushariduse koondumine ühe asutuse alla veelgi paremini sihtrühmadeni jõuda.

Kool

Ühendjuhtimine võimaldab üle valla ühise identiteedi ja ühtsustunde loomist, ressursside optimaalsemat kasutamist ja suunamist õppearendusse ning juhtimiskultuuri muutmist, kus saab senisest enam keskenduda strateegilisele juhtimisele.

Rõuge valla koolide liitmise tulemusena moodustub nelja kooli asemel üks kool, millel on kolm erinevat õppekohta. Selliselt säilib Rõuge vallas tugev 9-klassiline kool ning õppekohtade kaudu kodulähedane põhihariduse (I–III kooliaste) kättesaadavus. Rõuge valla koolide liitmisel õpib koolis kokku 347 õpilast, mis vastab hiljuti Arenguseire Keskuse poolt avaldatud raportis toodud soovituslikule põhikooli suurusele 300–400 õpilast¹⁰.

Koolide ühendjuhtimine võimaldab põhihariduse eelarvelisi vahendeid terviklikumalt planeerida (sh palgasüsteemi väljatöötamine ja töötasude ühtlustamine, personali koolitustegevuse korraldamine) ning seada senisest enam fookust õppearendustegevustele. Koolide ühisele juhtimisele viimine annab lisavõimalusi vabanevate ressursside arvelt muuta juhtimisstruktuur efektiivsemaks ning kooli juhti toetavamaks. See tähendab, et kooli juhi kõrvale saab luua juhiabi, projektijuhi, majandusjuhi vms ametikoht, mis vabastab direktori otseselt dokumentide vormistamise, hoonete majandamise, projektide läbiviimise jm kohustusest ning võimaldab rohkem tähelepanu suunata strateegilisele juhtimisele, ühtse meeskonna loomisele ning asutuse igakülgsel arendamisele. Personali osas saab paindlikumalt korraldada õpetajate ja tugipersonali asendamisi (nt asendamised haigestumise korral), pakkuda töötajatele suuremat koormust (vajadusel töökoht mitmes õppekohas), muuta kooli ja koostöökeskuse vahelist koostööd tugevamaks (kahe asutuse vahel suhtlus lihtsam kui viie asutuse vahel). Õpetajatel on võimalus õpetada oma õppeainet süvendatumalt (suuremad koormused, kaob ära vajadus anda mitut erinevat ainet), jagada omavahel kogemusi, parimaid praktikaid, planeerida koos ühiseid sündmusi.

Kõikide valla koolide ühendamine seob ka kogukondi, mis omakorda aitab vallas tervikuna luua sidusamat identiteeti – ei ole enam „minu“ või „sinu“ kool, vaid „meie kool“.

Peamiseks ohuks koolide ühisele juhtimisele viimisel on tugeva koolijuhi leidmine – kas koolijuhil on piisavalt võimekust ja suutlikkust asutust juhtida? Selleks on kooli pidaja näinud ette võimaluse mentorite ja ekspertide kaasamiseks, kes vajadusel suunavad ning nõustavad; tugeva juhtimisstruktuuri väljatöötamist (sh tugipersonal) ning juhtkonnaliikmete omavahelist toetamist.

Koolide ühendjuhtimise alla viimisel on võimaluseks heade olemasolevate kogemuste kasutusele võtmine ülevallaliselt: Erasmus+ rahvusvaheliste projektide läbiviimine, mahe koolitoit, kooliaed, rahvatants, muusikapesa, kiusamisvaba kool jne. Kõiki seniste koolide eripärasid saab edasi kanda ka

¹⁰ „Õpetajate järelkasvu tulevik RAPORT 2023: Trendid ja stsenaariumid aastani 2040“ https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2023/11/2023_opetajate-jarelkasvu-tulevik_raport-2.pdf

uues koolis. Näiteks sai Rõuge Põhikool 2023. aasta detsembris Erasmus+ akrediteeringu, mis laieneb edaspidi ümberkorraldatud koolile.

Miks Varstu õppekoht?

Varstu ja Mõniste koolides õpib kokku 98 last ning selleks, et piirkonnas säiliks ka tulevikus põhihariduse andmine, on mõistlik koondada kahe kooli tegevus ühte koolimajja. Selliselt saab moodustada mõistliku suurusega klassikomplektid, millega on tagatud teenuse kättesaadavus piirkonnas. Lisaks õpilaste üldarvule tuleb arvestada sellega, et noortel peaks koolikeskkonnas olema piisavalt valiku- ja iseotsustamise võimalusi, nt vajadusel moodustada tempo- ja tasemerühmi, teha meeskonnatööd, tegeleda erinevate huvialadega (sh meeskonnaspordialad). Vanemas kooliastmes muutuvad oluliseks suhted eakaaslastega ning lähtudes lapse arengu perspektiivist on tähtis, et tal oleks koolis ühiste huvide ja väärtustega sõpru. Paindlikkuse, kohanemisvõime ja sotsiaalsete oskuste arenguks tuleb õpilastele tagada võimalused kogeda uusi olukordi ning suhelda erinevate inimestega.

Hariduse andmise jätkamisel Mõniste-Varstu õppekohas asukohaga Varstu alevikus on järgmised eelised:

- 1) Varstu alevikus käivad paljud lapsed kooli jalgsi. Mõniste piirkonna lapsed liiguvad Kuutsi külas asuvasse kooli bussiga. Vahemaa Mõniste ja Varstu koolihoonete vahel on ligikaudu 10 km, mis tähendab, et ka Mõniste piirkonnas elava lapse, kes kasutab nagunii koolitransporti, koolitee oluliselt ei pikene. Laste ja õpilaste elukohtadega saab tutvuda interaktiivsel kaardil aadressil https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1x-OJqVCG4Y5pV1O4XoWL8_RvS8sSqA&usp=sharing
- 2) Võrumaa tõmbekeskus on Võru linn, mistõttu toimub lapsevanemate liikumine pigem Võru kui Valga suunal. Arvestades lapsevanemate liikumissuunda, jääb Mõniste piirkonnas elava lapsevanema liikumisteele pigem Varstu Kool kui Varstu piirkonnas elava lapsevanema tee Mõniste Kool, mis asub Kuutsi külas. Eelis on oluline just nende perede jaoks, kes soovivad lapsi ise kooli viia.
- 3) Olemasolev õpikeskkond, eelkõige heas korras koolihoone ja vajaliku tehnilise varustusega spordisaal, mis loob head sportimisvõimalused nii sise- kui välitingimustes.
- 4) Hea ühistranspordiühendus Varstust Mõniste-Kuutsi-Saru suunal, mis võimaldab Mõniste piirkonna lastel peale kooli erinevatel aegadel ka iseseisvalt koju minna.
- 5) Mõniste koolihoone on teiste avalike teenuste osutamiseks paremini kohaldatav: hoone on ühetasandiline, ruumidest otse väljapääsuga õuealale ja sellest tulenevalt paremini ligipääsetav (nt üldhooldusteenus).

Otsuse eelnõus välja toodud lahenduse eelised, puudused, riskid ja riskide maandamine on välja toodud alljärgnevalt.

Valitud lahenduse eelised:

- luuakse võimalus haridustee tagamiseks hajaasustatud piirkonnas pikemas perspektiivis;
- kahe haridusasutuse loomisel saab keskenduda konkreetsetele vastava õppekava tegevustele;
- Mõniste-Varstu piirkonnas luuakse võimalus kodulähedase haridustee jätkamiseks;
- sõltuvalt õpilase elukohast võib Mõniste Koolis käinud õpilaste koolisõidu aeg lüheneda;
- väheneb vajadus liitklasside järele;
- luuakse eeldused tugevamaks koostööks, sh koostöö asutuste vahel (koostöökeskus, noorsootöö keskus) ning huviharidus;
- suureneb õpilaste omavaheline suhtlemine, kooskasvamine, sotsiaalne areng;
- väheneb koolide omavaheline konkurents;
- vabanevate vahendite ümber suunamine sisulise õppetöö korraldamiseks;
- tekib võimalus haridusvaldkonna kõigi töötajate palkade ühtlustamiseks ja tõstmiseks;
- väheneb osakoormusega töötajate osakaal ning ühtlustuvad õpetajate koormused;

- paremad võimalused õpetajate jagamiseks nii ainetundide kui asendustundide andmiseks;
- struktuurimuudatused võimaldavad parandada haldus-, majanduslikku ja infotehnoloogilist võimekust;
- paremad võimalused valdkondade üleseks süsteemseks võrgustikukoostööks hariduse-, kultuuri-, noorsootöö-, ennetus- ja sotsiaaltöövaldkonnas;
- väheneb kogukondade vaheline ebakõla.

Valitud lahenduse puudused:

- ümberkorraldusest tulenevate muutustega harjumine võtab aega;
- sõltuvalt õpilase elukohast võib Mõniste Koolis käinud õpilaste koolisõidu aeg pikeneda (~10 min);
- Mõniste koolimajas tuleb jätkata esialgu kütmist (majanduskulud jäävad);
- väheneb seniste koolide piirkondlik ja arengukavuline eripära;
- Varstu koolihoones tuleb läbi mõelda parim lahendus laste ja õpilaste toitlustamiseks;
- väheneb juhi füüsiline kohalviibimine õppekohas;
- suureneb vajadus isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamiseks (personali liikumine).

Valitud lahenduse riskid:

- juhtimistasandi muudatus võib kaasa tuua juhtimise keerukuse: personali ja lapsevanemate vastuseis; direktori rolli muutus operatiivjuhtimiselt strateegilisele juhtimisele; väljakutse juhtimispädevusele ja senisele tööpraktikale;
- mõnel õpilasel võib pikeneda teekond kooli;
- kogukonnatunde, traditsioonide ja koolide identiteedi vähenemine;
- kogukondlik vastutõtamine võib otsuse mõjusid oluliselt halvendada.

Valitud lahenduse riskide maandamine:

- juhtide mentorlus ja tugemine nii ekspertide kui koolipidaja poolt;
- tugeva juhtimisstruktuuri väljatötamine (sh tugipersonal) ning juhkonnaliikmete omavaheline toetamine;
- liidetavate koolide traditsiooniliste ürituste jätkamise toetamine ja omanäolisuse säilitamine;
- lastevanemate ja kogukonna aktiivne kaasamine kooli tegevustesse;
- koolitranspordi korraldamisel tagatakse, et sõit koolimajja ei kesta kauem kui 60 minutit (väikebuss, kokkulepped kogukonnaliikmetega vm);
- järjepidev kommunikatsioon kogukondade esindajate poolt koosloomeliste tulevikulahenduste leidmiseks.

4. Eelnõu kooskõla arengudokumentidega

Rõuge valla arengukava 2030 toob elukaareülese hariduse valdkonna arenguvajadustena välja muuhulgas vähenev õpilaste arvu, õpetajaskonna vananemise, tugiteenust vajavate laste ja noorte arvu suurenemise, konkurentsi ja hägusa fookuse haridusvõrgus, monofunktsionaalse taristu kasutuse. Arengukava tegevuskavas aastateks 2024–2027 on elukaareülese hariduse valdkonna tegevustena märgitud järgmist: „loome vallaülese toimiva hariduskoostöövõrgustiku (haridusvõrgu seiramine, korrastamine ja ühtlustamine, asendusõpetajate register, ühiskoolitused, kvaliteedi kokkulepe, õpetajate motivatsioonipakett)“; „korrastame haridusvõrgu, et tagada kogu vallas kvaliteetne haridus, õpetajate järelkasv, vajalikud tugispetsialistid ja kaasaegne õpikeskkond“ ja „loome kõigile kättesaadava Rõuge valla lasteaia, ühtse vastuvõtukorra ja tugivõrgustiku“. Rõuge valla majanduslikust olukorrast tulenevalt on muutuste algatamine õigustatud haridusvõrgu jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgil ning haridusvõrgu ümberkorraldamine on kooskõlas valla arengukavaga.

2019. aastal koostas OÜ Cumulus Consulting raport „Rõuge vallavalitsuse ja selle hallatavate asutuste optimaalse piirkondliku struktuuri kujundamine“. Tegemist on analüüsiga, milles on antud soovitusi ja tehtud ettepanekuid optimaalseks hallatavate asutuste struktuuri kujundamiseks.

Raportis on välja pakutud järgmised haridusvõrgu arendamise lähtekohad põhihariduses:

- põhikoolidest on piisava õpilaste arvuga ja kestlik vaid Rõuge;
- Misso Koolil perspektiiv puudub, piirkonna lapsed käivad juba praegu mujal;
- põhihariduse kättesaadavuse tagamiseks ning teenuse kestlikuks osutamiseks on vajalik Kuutsi-Mõniste-Varstu piirkonda jätta 1 põhikool; teenuse osutamiseks piisab ühest olemasolevast hoonest (pinda on mõlemas koolis vähemalt 2 korda enam kui vaja);
- Haanjas on kooli säilimine põhjendatud (küsimus kooliastmetes), Ruusmäe õpikoha säilitamine mitte.

Misso Kool lõpetas tegevuse 31. augustil 2022, kuna põhikooli osas ei õppinud enam ühtegi last ning sellisel moel kooli ülalpidamine ei olnud enam mõistlik ega otstarbekas. Misso Kooli lasteaiaosa liideti Haanja Kooliga ning seitsmeliikmeline lasteaiarühm tegutses Misso koolihoones kuni 2023. aasta juunini.

Raportis on välja toodud, et Varstu-Mõniste piirkonna põhikoolieas laste arv nii praegu kui tulevikus ei ole piisav kahe kooli pidamiseks piirkonnas. Nii Varstu kui ka Mõniste kool on mõlemad alatäitnud (mõlemas umbes 60 last), samas kui koolide hooned on umbes 3 000 m² suurused. Koolide ühendamine võimaldab tagada ühe ka pikemas perspektiivis kestliku (sadakonna õpilasega) liitklassideta 9-klassilise kooli säilimise piirkonnas. Seda eeldusel, et suurem osa piirkonna lastest valib jätkuvalt kodulähedase kooli. Koolide vahemaa on 10 km ja sõiduaeg umbes 10 minutit, mis tähendab, et ühe kooli säilitamisega on tagatud mõistlik teenuse kättesaadavus piirkonnas.

2021. aastal Geomedia OÜ poolt läbi viidud uuringus „Rõuge valla rahvastikuprognosis ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks“ on käsitletud erinevaid stsenaariumeid arvestades seniseid muutusi rahvastikus, sh loomulikku iivet ja rändesaldot.

Vastavalt baasstsenaariumi prognoosile (ei arvesta rändesaldot) on aastaks 2041 Rõuge valla elanikkond märgatavalt vananenud: elanikud vanuses 65+ moodustavad rahvastikust ligi 30%, laste ja noorte (vanus 0–14) osakaal rahvastikust on 13% ning tööealiste elanike (vanus 15–64) osakaal 56–57%. Suurimad vanusegrupid 2041. aastal on elanikud vanuses 50–54 ja 75–79. Baasstsenaarium näitab, et loomuliku iibe alusel rahvastikutaaste Rõuge vallas pole jätkusuutlik.

Vastavalt rändestsenaariumile jätkub elanike arvu vähenemine vallas 1,6–1,7% aastas. Rändestsenaariumis elanikkonna kahanemist kiirendab asjaolu, et väljaränne vallas toimub põhiliselt vanusegruppides 0–9 (rändesaldo -42) ja 20–34 (rändesaldo -102) ning kokku moodustavad need vanuserühmad 80% negatiivsest rändesaldost. Vastavalt rändestsenaariumile väheneb elanike arv Rõuge vallas järgneva 20 aastaga 30% võrra. Sealjuures vanusegrupp 0–14 ja 15–64 vähenevad võrreldes 2021. aastaga 2041. aastaks kuni 40%, vanuserühmas 65+ suureneb samal ajal elanike arv 15–16%. Potentsiaal rahvastiku osas on soodsam Rõuge, Viitina, Nursi, Sänna ja Haanja paikkondades. Kuna paljudes Rõuge valla paikkondades toimub elanikkonna kiire vananemine, siis sõltub nende rahvastik tulevikus oluliselt sellest, kes sinna elama asuvad.

Tulenevalt uuringust võib eeldada, et ka lähima kümne aasta jooksul ei ole tõenäoline, et isegi väga tõhusa regionaalpoliitika puhul kasvaks kooliealiste laste arv Rõuge vallas sellisel määral, et õigustatud oleks nelja kooli eraldiseisvana pidamine.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 kohaselt on Eestis haridusvaldkonna strateegilisteks eesmärkideks:

- (1) Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel.

- (2) Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe.
- (3) Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 kohaselt tuleb tagada kvaliteetset haridust pakkuv, kaasav ja ressursitõhus õppeasutuste võrk ja taristu, et haridus oleks kättesaadav eri sihtrühmadele ja õppekeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 õpivõimaluste ja hariduse korralduse kitsaskohtadena tuuakse muu hulgas välja, et Eestis on koostöö ning sidusus haridustasemetel ja -liikide vahel ebapiisav, kohati ei ole asutuste dubleerimine otstarbekas, piiratud ressursside tingimuses väheneb hariduse piirkondlik kättesaadavus. Kuna haridussüsteemi mõjutab paratamatult muutuv demograafiline olukord, on rahvastiku vähenedes vaja kohandada koolivõrku, tagades kvaliteetse kohustusliku hariduse kättesaadavuse kõigis Eesti piirkondades.

Arengueesmärkide saavutamise ühe esmatähtsa tegevusena tuuakse arengukavas välja olemasoleva haridusasutuste võrgu optimeerimine. Arengukava kohaselt tuleb kohalikul omavalitsusel, kelle pädevuses on põhihariduse korraldamine, tagada kodulähedane õpe vähemalt põhikooli esimeses ja teises kooliastmes. Kahaneva rahvastikuga piirkondades tuleb kolmanda kooliastme õpe tagada vähemalt omavalitsuse suuremates keskustes, sh kindlustades vajaduse korral õppes osalemist toetavad teenused, nt transpordi. Rõuge Vallavalitsus on siiski seisukohal, et lähtuvalt valla ruumilisest asutusest ja liikumise suundadest peab III kooliastme õppe võimalus lisaks Rõuge piirkonnale olema kättesaadav ka Varstu-Mõniste ja Haanja-Ruusmäe piirkonnas.

Rõuge valla plaanitavad muudatused haridusasutustes on vajalikud, et liikuda „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“ eesmärkide täitmise suunal.

5. Eelnõu mõju eelarvele

PGS § 82 lõige 3 sätestab, et munitsipaalkooli kulud katab koolipidaja ehk kohalik omavalitsus. 2024. aastal on esimesel lugemisel planeeritud eelarvesse valla üldhariduskoolide (Rõuge PK, Haanja, Varstu, Mõniste), Mõniste Muusikapesa ning Rõuge Koostöökeskuse ülalpidamiseks kokku 3 185 600 eurot, sh töötasudeks 2 563 900 ja majandamiskuludeks 621 700 eurot; lisandub 270 000 eurot transpordikulu. Valla 2024. aasta eelarves esimesel lugemisel oli planeeritud õpetaja töötasuks 1780 eurot kuus, kuid seoses õpetajate miinimumtöötasu tõusuga 1803 euronit lisandub töötasudeks täiendavalt kuluna ligi 19 000 eurot. Kõigi koolide põhikooliosa tööjõukulu on 2024. aastal prognoositavalt kokku ligi 2 582 900 eurot, millest vald kannab 941 130 eurot ja riik katab 1 641 770 eurot. Täiendavalt katab riik koolitus-, õppekirjanduse- ja kultuurirahitsa kulu ning koolilõunat mahus 95 999 eurot. Majandamis- ja transpordikulud on valla kanda. Kokku on valla kulu munitsipaalkoolide üleväljalpidamiseks 1 832 830 eurot ja riigi toetus 1 737 769 eurot.

Kuluna tuleb 2024. aasta eelarves arvestada teistele kohalikele omavalitsustele makstavaid kohatasusid: lasteaedade kohatasud 105 000 eurot, põhikoolide kohatasud 114 000 eurot, gümnaasiumide kohatasud 31 800 eurot.

Haridusvõrgu ümberkorralduste ligikaudne eelarvet **vähendav mõju** Rõuge valla eelarvele on järgnev:

- 1) Mõniste ja Varstu koolide ümberkorralduse tulemusena väheneb õpetajate koosseis. Ühes õppekohas on põhikooli vajalik riikliku õppekava andmiseks vaja ligikaudu 10 õpetaja ametikohta (ilma liitvõrgu arvestamata). Hetkel on Mõniste Kooli struktuuris 7,5 õpetaja ametikohta ja Varstu Kooli struktuuris 7,8 ametikohta, seega on võimalik ümberkorralduste tulemustena vähendada 5,3 õpetaja ametikohta. Kui arvestada ühe õpetaja ametikoha palgaks

- 1803 eurot (2024. aasta jaanuarikuu algusega teadaolev õpetaja miinimumpalk), siis on aastas koos maksukuluga vähenev mõju Rõuge valla eelarvele **153 430 eurot**.
- 2) Mõniste ja Varstu koolides on kokku 1,3 pikapäevarühma õpetaja ametikohta ning 1,7 õpetaja abi ametikohta. Mõniste ja Varstu koolide ümberkorralduste tulemustena on vähendatud pikapäevarühma õpetaja koormust 0,7 ametikoha (palgamäär 880 eurot) võrra ning õpetaja abi koormust 0,7 ametikoha (palgamäär 820 eurot (miinimumpalk alates 2024. aastast)) võrra. Kokku on eelarvet vähendav mõju aastas **19 106 eurot** ($880*0,7*1,338*12=9890+820*0,7*1,338*12=9216$).
  - 3) Mõniste Kooli majanduspersonali kulu kuus on 2175 eurot (kaks koristajat ning remondi- ja hooldustöötaja). Arvestatud on, et eelarvesse jääb esialgu 0,5 koristaja ametikohta (palgamäär 820 eurot). Kokku on seega eelarvet vähendav kulu ($1765*12*1,338$) **28 339 eurot** aastas.
  - 4) Mõniste Kooli köögipersonali kulu on 1800 eurot kuus ($1800*12*1,338$). Arvestades, et koolilapsi toitlustama enam ei pea, väheneb köögipersonali koormus. Eelarves on arvestatud, et köögis on edaspidi 1,5 ametikohta, seega vähendatakse palgafondi 410 euro võrra kuus (pool miinimumpalka). Kokku eelarvet vähendav kulu on **6583 eurot** ($410*12*1,338$) aastas. NB! Tulevikus tuleb läbi mõelda Mõniste lasteaia toitlustamine: kas seda tehakse kohapeal või viiakse toit Mõniste-Varstu õppekoha köögist. Seega võib selle kulu vähenemine olla esialgu planeeritust suurem.
  - 5) Mõniste kooli halduskulu (konto 551100 küte ja soojusenergia, konto 551101 elekter, 551102 vesi ja kanalisatsioon, 551103 korrashoiu- ja remondimaterjal, 551104 korrashoiuteenused) kokku on **51 800 eurot** aastas. Mõniste lasteaia halduskulud (9450 eurot) on arvestatud lasteaia eelarves. Hinnanguliselt on arvestatud, et eelarvesse tuleb planeerida 30% praegustest kooli halduskuludest ehk 15 540 eurot (eelkõige küttekuludeks), seega on eelarvet vähendav mõju **36 260 eurot**.
  - 6) Kokku toob Varstu ja Mõniste koolide ümberkorraldamine eelarvele vähendavat mõju hinnanguliselt **243 718 eurot** (õpetajate palgafond 153 430+ muu õppetegevust toetav personal 19 106+ majanduspersonal 28 339+köögipersonal 6583+ halduskulud 36 260).

Täiendav info:

- 1) Muude Mõniste kooli majandamiskulude puhul ei ole hetkel eelarve vähenemisega arvestatud, vaid need liiguvad Rõuge Põhikooli eelarvesse (nt koolituskulud, õppematerjalid, üritustekulud, IT-tehnika, sideteenused jt) kokku hinnanguliselt täiendavaid vahendeid **20 473 eurot**.
- 2) Mõniste Kooli juhtimiskulude kokkuvõtteid ei ole arvestatud, sest see on arvestatud uue kooli juhtimisstruktuuri kulude katteks.
- 3) Kui Varstu kultuurikeskusest tuuakse toitlustamine koolimajja, siis on Varstu toitlustamise püsikulu (küte ja soojus, elekter, vesi ja kanalisatsioon, korrahoiu- ja remondimaterjal ning korrashoiuteenused) vähenemine **15 400 eurot** aastas. NB! Enne on vajalik ühekordne investering, mille täpne maksumus ei ole hetkel teada.
- 4) Kui tulevikus toodaks Varstu lasteaia majast rühm koolimajja, siis on kulude kokkuvõtteid iga-aastaselt **10 900 eurot**. NB! Enne on vaja teha ühekordne investering, mille maksumus ei ole hetkel teada.

Haridusvõrgu ümberkorralduste ligikaudne eelarvet **suurendav mõju** Rõuge valla eelarvele on järgnev:

- 1) Transpordi korraldamiseks täiendav kulu aastas hinnanguliselt **21 350 eurot** aastas (lisandub igapäevaselt 40 km, koolipäevi aastas $175*40km=7000km*2,5$ (suur buss)=17500+km)¹¹
- 2) Rõuge Põhikooli ja Rõuge Lasteaia juhtimisstruktuuri täiendav hinnanguline kulu on **42 725 eurot aastas**. Uue ühendatud kooli juhtimiskulud ei kasva, sest uues kooli struktuuris on 5,25

¹¹ „Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport“ https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/39338604/Ro%CC%83uge_haridusvo%CC%83rgu_raport_jaanuar2024.pdf/20942bf8-8b04-4236-a974-cf60790a3c2a;

ametikohta vähem ning selle arvelt on tõstetud spetsialistide palka. Lasteaia struktuuri on arvestatud eelduslikult 1,3 ametikoha lisandumisega – juurde võiks tulla juhiabi (0,5 koormust), haldusjuhi (0,5 koormust) ametikohad, suurenda õppejuhi koormust (0,3 ametikohta) ning tõusta juhtide ja spetsialistide palka¹².

- 3) Ühekordne investeering Varstu koolimaja tootlustamise korraldamiseks hinnanguliselt kuni 50 000 eurot (samaväärsete ümberehituste alusel arvatud ehitise m² maksumus). Investeeringisvõimekus tekib kinnisvara müügist.

Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorraldamisel on eelarvet vähendav mõju 2024. aastal ligikaudu **179 643 eurot** aastas, mis tuleb suunata õpetajate palga diferentseerimisfondi, tugispetsialistide ametikohtade arvu suurendamiseks ja palgatõusuks ning lasteaia õpetajate abide palkade suurendamiseks. Ühekordselt peab arvestama 2024. aastal personali koondamiskuludega.

6. Huvigruppide kaasamine ja eelnõu kooskõlastamine

6.1. Haridusasutuste ümberkorraldamise arutelud

Info jagamiseks ja elanike teavitamiseks loodi 2023. aasta alguses valla kodulehele haridusvõrgu ümberkorraldamise tegevusi ja materjale, sh erinevate kohtumiste arutelu teemasid ja nende kokkuvõtteid koondav lehekülj aadressil <https://rouge.kovtp.ee/haridusvork>.

Haridusasutuste ümberkorraldamise eelnõu väljatöötamiseks viidi läbi küsitlus, korraldati töörühmades erinevaid arutelusid, talgupäevi ning kohtumisi, et jõuda nii lapsevanemate, hoolekogu liikmete, töötajate kui ka laiemaga kogukonnani.

- 1) 2023. aasta mais viidi läbi küsitlus Rõuge valla hariduselu tugevuste ja arenguvajaduste kohta. Küsitlusele vastas 103 inimest.
- 2) Hariduse talgupäev „Õpe ei lõpe 1“ toimus 3. juunil 2023 Varstu koolis. Talgupäev keskendus järgmistele teemadele: piirideta haridus; elukaareülene õpe; hariduse jätkusuutlikkus ehk kuidas seista vastu kahanevale laste arvule, vananevale õpetajaskonnale ja olemasoleva koolivõrgu väljakutsele; lapsest lähtuv õpe ehk maakoolide võimalus rakendada individuaalseid õpiradu; piirkonna eripära arvestav õpe.
- 3) Teine hariduse talgupäev „Õpe ei lõpe 2“ toimus 16. septembril 2023 Haanja koolis ja rahvamajas. Hariduskorralduse konsultant Marika Saar andis ülevaate Rõuge valla hariduselu teekaardist, kus on kirjeldatud tegevused järgmiseks õppeaastaks neljal suunal: haridusuuendused, haridusvõrgu ümberkorraldused, kohaliku omavalitsuse roll ja täiskasvanuõpe. Teine hariduse talgupäev keskendus haridusvõrgu ümberkorralduse teemale. Arutelude käigus kaardistati erinevate haridusvõrgu alternatiivide võimalusi ja ohte. Arutelude lihtsustamiseks pakuti välja viis võimalikku alternatiivi: a) koolide juhtimise ühendamine, b) lasteaedade juhtimise ühendamine, c) 6-klassiliste koolide moodustamine Mõnistes ja Varstus, d) Mõniste või Varstu õppekoha ära kaotamine ja e) hetkeolukorra säilimine ehk muudatusi ei toimu. Kohapeal lisati 6-klassiliste koolide alternatiivi ka Haanja Kool.
- 4) Haridusuuenduste töörühma koosolek kooli- ja lasteaiajuhtidele toimus 25. oktoobril 2023. Töörühmas arutati vajadust võtta fookusesse õppijakesksusega seotud teemad ning mõeldi üheskoos, kuidas seda valla haridusasutustes veelgi arendada. Lisaks arutati haridusvõrguga seotud teemasid.
- 5) Kohtumine Varstu kogukonnaga 25. oktoobril 2023. Kohtumise eesmärk oli arutada Varstu-Mõniste piirkonna haridusasutuste ümberkorraldamisega seotud küsimusi.
- 6) Kohtumine Mõniste kogukonnaga 1. novembril 2023. Kohtumise eesmärk oli arutada Varstu-Mõniste piirkonna haridusasutuste ümberkorraldamisega seotud küsimusi.

---

¹² *Ibid.*

- 7) Kohtumine Rõuge valla haridusasutuste hoolekogude liikmetega 8. novembril 2023. Kohtumise fookus oli haridusasutuste juhtimise ühendamisel, sh arutati, kuidas võiks olla korraldatud ühendatud asutuses juhtimisstruktuur, hoolekogude ja õpilasesinduste moodustamine ning õpetajate ja õpilaste omavaheline koostöö.
- 8) Kohtumine Rõuge Noortevolikogu liikmetega 18. novembril 2023, kus arutati valla haridusvõrgu tuleviku üle.

6.2. Eelnõu kooskõlastamine ja arvamuse ärakuulamine

Rõuge Vallavalitsus arutas eelnõu 05.01.2024 toimunud istungil ning esitas eelnõu vastavalt PGS § 80 lõikele 1 ja noorsootöö seaduse § 9 lõikele 5 arvamuse saamiseks haridusasutuste hoolekogudele, õpilasesindustele ja Rõuge valla noortevolikogule.

PGS § 80 lõike 1 kohaselt korraldab kooli pidaja kooli ümber ja lõpetab kooli tegevuse, kuulates enne ära hoolekogu ja õpilasesinduse arvamuse. Noorsootöö seaduse § 9 lõike 5 kohaselt edastab vallavolikogu noortevolikogule selle taotlusel oma istungite päevakordade projektid ning noori puudutavate õigusaktide eelnõud enne vallavolikogu istungite toimumist. Hoolekogude, õpilasesinduste ja noortevolikogu koosolekud toimusid ajavahemikul 15. kuni 19. jaanuarini 2024. Eelnõule tagasiside andmise tähtajaks määrati 26. jaanuar 2024.

Rõuge Vallavalitsuse seisukoht haridusasutuste ümberkorraldamise eelnõu kooskõlastamise ringil menetlusse kaasatud kirjalikult esitatud ettepanekute ja arvamuste kohta on toodud alljärgnevas tabelis.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Vallavalitsuse arvamus

Eelnõu on arutatud vallavalitsuse .....istungil ning edastatud arvamuse andmiseks vallavolikogu haridus- ja sotsiaalkomisjonile. Eelnõud arutati komisjoni .....koosolekul ning komisjon tegi ettepaneku.....

7. Haridusasutuste ümberkorraldamisega seotud edasised tegevused

Vallavalitsus korraldab Haridus- ja Teadusministeeriumi, koolide, lasteaia, lapsevanemate, õpilaste ja õpilaste elukohajärgsete valla- või linnavalitsuste teavitamise haridusvõrgu ümberkorraldamisest hiljemalt 31. märts 2024.

Ümberkorraldused viiakse läbi ajavahemikus 1. juuli kuni 31. august 2024. Asutuste liitmise tulemusena lõpetavad Haanja Kool, Mõniste Kool ja Varstu Kool tegevuse iseseisva asutusena 31. augustil 2024 ja alates 1. septembrist 2024 jätkavad haridusasutustena tegevust Rõuge Põhikool ja Rõuge Lasteaed.

Peale haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastuvõtmist töötatakse koostöös haridusasutuste juhtidega välja haridusasutuste, st Rõuge Põhikooli ja Rõuge Lasteaia uus struktuur. Haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse eelnõu ettevalmistamisel on erinevates töörühmades, sh haridusjuhtidega võimalikku uut struktuuri juba arutatud. Peamise muudatusena on toodud välja, et kooli uues struktuuris võiks kindlasti olla ülekoolliline õppearendusjuht, kelle meeskonda kuuluvad õppekohtades alaliselt paiknevad õppejuhid, ja projektijuht. Lasteaia struktuuris soovitakse samuti näha

õppearendusjuhti, kes koordineerib õppetegevust. Võimalik asutuste näidisstruktuur on välja toodud raportis¹³.

Koosseisu kuuluvate õpetajate ja tugipersonali ametikohtade arvu otsustamisel lähtutakse õppekava elluviimise vajadusest ning põhimõttest, et teenuse kvaliteet paraneks. Õppeprotsessi toetavad ametikohad luuakse vajaduspõhiselt ja vastavalt valla eelarve võimalustele. Peale personalivajaduse välja selgitamist ja haridusasutuse koosseisu kinnitamist tuleb vajadusel korrastada ja üle anda töölepingud, vajadusel viia läbi sisekonkursid, korraldada koondamine ja vabade ametikohtade täitmiseks vajalikud avalikud konkursid.

Ümberkorraldamise tulemusena koondatakse kolme kooli direktori ametikohad. Direktori kohad jäävad alles Rõuge Põhikooli ja Rõuge Lasteaeda, kuna nendel asutustel on juba direktorid olemas ning puudub vajadus uute direktorite leidmiseks. Haridusasutuste liitmine tähendab olulist töölepingulist muudatust (tööülesanded, juhtimisvastutuse laienemine, töökoha asukoht jms). Kui olemasolev direktor ei ole töölepingu muutmiselega nõus, tekib koondamissituatsioon ning direktori ametikoha täitmiseks tuleb korraldada konkurss.

Koostöös direktoritega algatab vallavalitsus haridusasutuste põhimääruste muutmise, hoolekogu tööd puudutavate kordade muutmise ning teiste vajalike kordade ja dokumentide muutmise. Hoolekogu moodustamisel lähtutakse põhimõttest, et hoolekogus oleks vähemalt igast õppekohast iga kooliastme lapsevanemate esindaja.

Peale haridusvõrgu ümberkorraldamist jätkab Rõuge Lasteaed tegevust alushariduse andmiseks järgmistes tegutsemiskohtades:

1. Haanja lasteaiarühm aadressil Võru tee 5, Haanja küla;
2. Mõniste lasteaiarühmad aadressil Kooli kinnistu, Kuutsi küla;
3. Nursi lasteaiarühm aadressil Nursi koolimaa, Nursi küla;
4. Ruusmäe lasteaiarühm aadressil Tammiku tee 13, Ruusmäe küla;
5. Rõuge lasteaiarühmad, aadressil Pargi 4, Rõuge alevik;
6. Viitina lasteaiarühm aadressil Mõisa kinnistu, Viitina küla;
7. Varstu lasteaiarühm aadressil Kesk tn 2, Varstu alevik.

Peale haridusvõrgu ümberkorraldamist jätkab Rõuge Põhikool tegevust põhihariduse andmiseks järgmistes tegutsemiskohtades:

1. Rõuge koolimaja (1.–9. klass) aadressil Haanja mnt 12, Rõuge alevik;
2. Haanja koolimaja (1.–9. klass) aadressil Võru tee 5, Haanja küla;
3. Varstu koolimaja (1.–9. klass) aadressil Kooli tn 1, Varstu alevik.

8. Eelnõu otsusena vastuvõtmiseks vajalik kvoorum

Eelnõu otsusena vastuvõtmiseks on vajalik volikogu poolthäälte enamus.

9. Otsuse jaotuskava

Haridus- ja Teadusministeerium

Finantsosakond, jana.skippar@rougevald.ee

Haanja Kool, direktor@haanja.edu.ee

Rõuge Lasteaed, rougelasteaed@gmail.com

Rõuge Põhikool, annika.kuus@rouge.edu.ee

Rõuge Koostöökeskus, koostookeskus@rougevald.ee

Mõniste Kool, maarika@kuutsi.edu.ee

Varstu Kool, kool@varstu.edu.ee

Haanja Kooli lapsevanemad

Rõuge Põhikooli lapsevanemad

---

¹³ *ibid.*

Rõuge Lasteaia lapsevanemad
Mõniste Kooli lapsevanemad
Varstu Kooli lapsevanemad
Võru Vallavalitsus
Võru Linnavalitsus
Antsla Vallavalitsus
Valga Vallavalitsus

10. Eelnõu esitaja

Rõuge Vallavalitsus

11. Eelnõu koostaja

Rõuge Vallavalitsus